

Regionstyrelsen

**Region Gotlands synpunkter på Åtgärdsvalsstudie
trafiksäkerhetsbrister Klinte bergtäkt väg 140, 141 och 562,
Klintehamn.**

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar överlämna upprättat yttrande gällande åtgärdsvalsstudie till Trafikverket.

Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Ett förslag till åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 140, 141 och 562 i Klintehamn har tagits fram av Trafikverket i samverkan med Region Gotland och SMA Mineral AB. Region Gotland har getts möjlighet att lämna synpunkter innan studien fastställs och publiceras. De synpunkter som Region Gotland lämnar i sitt yttrande kommer att redovisas i sin helhet i studien.

Bakgrunden är att mark- och miljödomstolen 2019 godkände SMA Mineral ABs ansökan om utökat täktillstånd, med villkoret att bolaget skulle finansiera och delta i en åtgärdsvalsstudie ledd av Trafikverket. Syftet med ÅVS:en skulle vara att bedöma vilka trafiksäkerhetshöjande åtgärder som skulle behövas för att svara mot identifierade behov och brister i vägnätet vid utökat täktillstånd. Bolaget dömdes bidra till

kostnader för genomförande av sådana åtgärder med högst 110 miljoner kronor. Detta var förutsättningarna som gällde när arbetet med åtgärdsvalsstudien inleddes våren 2021. Domen från 2019 upphävdes emellertid av mark- och miljööverdomstolen i januari 2022 och därmed föll även villkor och uppdrag gällande genomförande av en åtgärdsvalsstudie. Det resultat som studien nu levererar kan därmed inte matchas mot ett uppdrag eller behov.

ÅVS:en har resulterat i slutsatsen att det vid ett utökat täkttillstånd krävs antingen breddning av väg eller byggande av en gång- och cykelväg för att uppnå acceptabel trafiksäkerhet. Övriga åtgärder som studien pekar ut kan ses som komplement, vilka i olika grad kan bidra till att förbättra utfallet. Trafikverket, Region Gotland och SMA Mineral har inte kunnat enas om rapportens slutsatser. Respektive aktör kommer därför i en egen inlägga i rapporten få beskriva sin syn. Förslaget till yttrande är det som, om det beslutas, kommer vara Region Gotlands inlägga i rapporten.

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i studiens slutsats att det vid ett utökat täkttillstånd krävs antingen breddning av väg eller tillskapande av en gång- och cykelväg för att uppnå acceptabel trafiksäkerhet. När det gäller ansvaret för genomförande av dessa två åtgärder förutsätts att ansvaret för såväl finansiering som utförande, ska bäras av Trafikverket eller verksamhetsutövaren.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att det finns fyra förslag som Region Gotland inte bör ställa sig bakom.

Ärendebeskrivning

Ett förslag till åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 140, 141 och 562 i Klintehamn har tagits fram av Trafikverket i samverkan med Region Gotland och SMA Mineral. Region Gotland har getts möjlighet att lämna synpunkter innan studien fastställs och publiceras. De synpunkter som Region Gotland lämnar i sitt yttrande kommer att redovisas i sin helhet i studien.

Bakgrund

Mark- och miljödomstolen fattade 2019 beslut om genomförande av en åtgärdsvalsstudie för att förbättra trafiksäkerheten i samband med

utökat täkttillstånd för SMA Mineral AB. Domstolen beslutade som ett villkor i domen att SMA Mineral AB skulle delta i åtgärdsvalsstudien, som skulle ledas av Trafikverket med syfte att bedöma vilka trafiksäkerhetshöjande åtgärder som skulle behövas för att svara mot identifierade behov och brister. Bolaget skulle, med anledning av trafiksäkerhetshöjande åtgärder på transportvägar som beslutats av Trafikverket, bidra till kostnader för genomförande av sådana åtgärder med högst 110 miljoner kronor. Detta var förutsättningarna som gällde när arbetet med åtgärdsvalsstudien inleddes våren 2021.

Domen från 2019 upphävdes emellertid av mark- och miljööverdomstolen i januari 2022 och därmed föll även villkor och uppdrag gällande genomförande av en åtgärdsvalsstudie. Det resultat som studien nu levererar kan därför inte matchas mot ett uppdrag eller behov. Även om det redan idag finns brister i vägnätet så bedömer Trafikverket att utformningen är acceptabel utifrån nuvarande täkttillstånd och trafiksituation. I nuläget är det inte känt huruvida SMA Mineral har för avsikt att inkomma med en ny tillståndsansökan för utökad täktverksamhet samt omfattningen eller utformningen av en sådan verksamhet.

Åtgärdsförslag

I arbetet med åtgärdsvalsstudien har ett stort antal åtgärdsförslag studerats, diskuterats och övervägts. Det har resulterat i en rapport med ett 15-tal åtgärdsförslag av olika karaktär och med olika effektivitet för att lösa identifierade brister.

1. Sikt och vägmärken längs prioriterad sträcka
2. Vägvisningsplan för oskyddade trafikanter i Klintehamn
3. Informationskampanj om vikten att ha på sig reflexer
4. Information om full last och aktuella körtider
5. Informationskampanj om vikten att hålla hastigheter
6. Halverad trafik under turistsäsong
7. Samordning av täktverksamhetens tunga transporter
8. Røjning av sidoområden vid täktverksamhetens södra in- och utfart
9. Breddning av vägbana

10. Gång- och cykelväg
11. Trafikö och påbudsmärke på Donnersgatan
12. Gång-, cykel- och mopedpassage korsning Barlastvägen
13. Ny belysning i fyrvägs korsning mellan väg 141, enskild väg Valle och väg 562
14. Terrängutjämning In- och utfart Lilla Snögrinde kalkbrott (södra kalkbrottet)
15. Endast nyttja den södra täktutfarten för tung trafik

Åtgärdsvalsstudien har resulterat i slutsatsen att det vid ett utökat täktillstånd krävs antingen breddning av väg eller byggande av en gång- och cykelväg för att uppnå acceptabel trafiksäkerhet. Det innebär att dessa båda åtgärder (en av dem eller de båda i kombination) bör ges första prioritet för genomförande inför en situation med en utökad täkttrafik. Övriga åtgärder som studien pekar ut kan ses som komplement, vilka i olika grad kan bidra till att förbättra utfallet. Vad gäller åtgärd 2–5, där Region Gotland i rapporten pekas ut som ansvarig för genomförande och finansiering, föreslår regionstyrelseförvaltningen att regionen inte ställer sig bakom rapportens rekommendation om genomförande, enligt följande.

Åtgärd 2 – Vägvisningsplan för oskyddade trafikanter i Klintehamn

Region Gotland följer gällande praxis för vägvisning och anser att effekten av föreslagen åtgärd är **osäker**. Oskyddade trafikanter väljer sannolikt redan idag att undvika väg 140 i de fall det är möjligt.

Åtgärd 3 – Informationskampanj om vikten att ha på sig reflexer respektive

Åtgärd 5 - Informationskampanj om vikten att hålla hastigheter

Effekterna av dessa kampanjer är **osäkra** och inte utredda i studien. Det är också otydligt hur ett genomförande skulle ske samt hur och till vem informationen som kampanjen omfattar skulle spridas. En eventuell kampanj av dylik art skulle dessutom inte kunna genomföras enbart på en begränsad vägsträcka i Klintehamn, utan det skulle i så fall behöva omfatta Gotland i sin helhet. För att nå långsiktig effekt slår studien fast att kampanjerna behöver upprepas regelbundet, vilket skulle innebära ett långsiktigt åtagande och kostnadsansvar.

Åtgärd 4 – Information om full last och aktuella körtider

Region Gotland ifrågasätter det rimliga i att regionen ska ansvara för att bedriva informationskampanjer till privata åkerier på ön. Det finns också flera oklarheter kring hur dessa kampanjer skulle genomföras samt hur och till vem informationen som kampanjen omfattar skulle delas/spridas.

De föreslagna åtgärderna har olika genomförandetid, där enkla och mindre effektiva åtgärder kan genomföras relativt snabbt, medan större komplexa åtgärder såsom breddning av väg och gång- och cykelbana, ställer krav på noggrann planering och tillgång till stora investeringsmedel och därför har en betydligt längre genomförandehorisont.

Region Gotland ser det som angeläget att aspekter som buller, damning och luftkvalitet i övrigt lyfts fram som viktiga parametrar att beakta vid en utökad tåkttrafik. I rapporten saknas dessa viktiga perspektiv nästan helt och regionen hade gärna sett att rapporten i större utsträckning förde ett resonemang kring dessa frågor.

Parternas inställning

Trafikverket, Region Gotland och SMA Mineral AB har inte kunnat enas bakom rapportens slutsatser. Respektive aktör kommer därför i en egen inlaga i rapporten få beskriva sin syn. Förslaget till yttrande är det som, om det beslutas, kommer vara Region Gotlands inlaga i rapporten.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen instämmer i studiens slutsats att det vid ett utökat tåktillstånd krävs antingen breddning av väg eller tillskapande av en gång- och cykelväg för att uppnå acceptabel trafiksäkerhet. När det gäller ansvaret för genomförande av dessa två åtgärder förutsätts att ansvaret för såväl finansiering som utförande, ska bäras av Trafikverket eller verksamhetsutövaren. Region Gotland bör vara tydlig med att det inte kan bli aktuellt att nyttja länsplanens investeringsmedel till detta ändamål.

Regionstyrelseförvaltningen ifrågasätter vissa av de åtgärdsförslag som rapporten innehåller, det gäller främst de förslag som kan betecknas

som informationsåtgärder (nr 2-5). Det finns flera oklarheter när det gäller dessa åtgärder, bland annat har de en osäker effekt, det är otydligt hur ett genomförande skulle gå till och det är också oklart vem som är mottagare. Yttrandet tydliggör att Region Gotland inte ställer sig bakom dessa åtgärdsförslag.

Ur ett folkhälsoperspektiv är det viktigt att det inte tillåts ske några försämringar i detta längs transportvägen eller för besökare vid omkringliggande rekreationsområden såsom Klintebergets friluftsområde. Nödvändiga skyddsåtgärder bör bekostas av verksamhetsutövaren och ska inte belasta vare sig boende eller regionen.

Beslutsunderlag

Yttrande Region Gotland, 2023-02-15

Åtgärdsvalsstudien, preliminär version 2022-12-22

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
t.f. Regiondirektör

Skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen, plan